

# **РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМІ ОСВІТИ**

***П.В.Бєльчев***

***Україна, м.Мелітополь Мелітопольський державний педагогічний  
університет ім.Богдана Хмельницького***

***А.О.Кусакін***

***Росія, м.Хабаровськ Далекосхідна державна академія фізичної культури***

***М.М.Окса***

***Україна, м.Мелітополь Мелітопольський державний педагогічний  
університет ім. Богдана Хмельницького***

**Анотація.** Бєльчев П.В., Кусакін А.О., Окса М.М. Роль педагогічних інновацій в системі освіти. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі обґрунтована повноцінна система програмно-методичних засобів, що дає змогу педагогічному колективу на теоретичному, проєкційному, світоглядному рівнях перетворення педагогічної дійсності професійно здійснювати інноваційну діяльність, істотно підвищувати розвивальний та культурно-освітній вплив навчання і виховання на особистість. Головними цілями інноваційного розвитку України визначено: розвиток людини як особистості, збереження і захист її здоров'я та середовища проживання, створення умов для високопродуктивної творчої безпечної праці і сучасного побуту.

**Ключові слова:** інноваційні підходи, методологія, інноваційні технології, інноваційні методи, педагогічне просвітництво.

**Актуальність** теми обумовлена загальними тенденціями розвитку та гуманізацією освіти, впровадженню нових методик і технологій в галузі викладання навчальних предметів. Сучасному викладачеві інколи буває важко зорієнтуватися в бурхливому потоці фахової та методичної інформації, зрозуміти сутність інновацій і впровадити їх у практичну діяльність. Тема «Педагогічні інновації в системі освіти» розкриває сутність інноваційного

навчання, інноваційні підходи до організації роботи з педагогічним колективом, забезпечує методичну та психологічну готовність викладача в реалізації завдань підготовки фахівців до діяльності в швидкозмінних умовах соціокультурного життя.

Реалізація сучасною загальноосвітньою школою державних освітніх стандартів вимагає творчих пошуків, пов'язаних із подальшим розвитком педагогічної науки. Основним у цьому відношенні стає створення нових проектів, розкриття внутрішніх зв'язків, які існують між навчанням і відповідним характером розвитку особистості. В останні роки все частіше привертають увагу ідеї розвивального навчання, з яким пов'язують принципи зміни в системі педагогічної освіти. Враховуючи нинішні освітні реалії, вагоме місце займає ряд положень педагогічних інновацій, що спрямовують роботу вчителя на всебічний розвиток учнів, на формування у них творчих здібностей, здатності та уміння знаходити нові шляхи для розв'язання практичних завдань, застосування набутих знань у майбутній діяльності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Важливий внесок у розвиток теоретичних та практичних аспектів педагогічних інновацій зробили В.С. Лазарев, Н.В. Конопліна, В.Б. Новиков, Г.К. Селевко, О.І. Пометун, Л. В. Пироженко, В. В. Давидов, Л.В. Занкова, І.Я.Якиманська.

Так, В.С. Лазарев, Н.В. Конопліна вважають, що викладач повинен бути суб'єктом як мінімум чотирьох видів діяльності: педагогічної, інноваційної, колективного самоврядування і саморозвитку. У кожній з них мають розв'язуватись певні *завдання*:

- у педагогічній діяльності: побудова навчального курсу; проведення окремих заходів; індивідуальна робота з учнями;
- в інноваційній діяльності: впровадження інноваційного досвіду інших викладачів; власна розробка нововведень; проведення педагогічних експериментів; передавання власного інноваційного досвіду;

- у діяльності колективного самоврядування: підтримка сприятливого клімату в колективі; забезпечення ефективної роботи «курсівих» команд, методичних об'єднань, проблемних (проектних) груп педагогів; участь у розробленні колективних рішень;

- у діяльності саморозвитку: загальнокультурний саморозвиток; професійний саморозвиток; фізичний саморозвиток.

Розв'язання цих завдань вимагає від вчителя виконання різноманітних дій, які спочатку вибудовуються у свідомості, а потім реалізуються.

Отже, у своїй практичній діяльності викладач виступає одночасно і як суб'єкт, і як виконавець. Як суб'єкт викладач може виконувати функції: аналізу, планування, організації, контролю, проектування, мотивування, оцінки, комунікації. Для реалізації цих функцій викладач повинен мати відповідні засоби і вміти застосовувати ці засоби практично.

В умовах колективної інноваційної діяльності з'являється можливість розвивати здібності педагога. В. А. Болотов, В. Б. Новиков вважають, що в процесі підготовки до професійної діяльності в майбутнього викладача мають насамперед формуватися:

- педагогічні настанови, спрямовані на розвиток учня;
- здатність до проектування власної педагогічної діяльності залежно від конкретних ситуацій;
- здатність до осмислення власного педагогічного досвіду [3].

**Мета дослідження** – визначити принципи формування інноваційних підходів у навчанні.

Виходячи з поставленої мети були визначені наступні *завдання*:

- визначити теоретико-методологічні аспекти реформування системи освіти;
- охарактеризувати інноваційні методи і педагогічні технології у сучасній системі освіти України;
- розробити методику застосування педагогічних інновацій.

**Результати дослідження.** Матеріали даної теми мають практичне застосування в педагогічних навчальних закладах при вивченні інноваційних методів і педагогічних технологій.

Інноваційна спрямованість діяльності вчителів включає окрему складову – впровадження досягнень педагогічної науки. Сучасні педагогічні ідеї, результати наукових досліджень з педагогіки і психології для учителів, керівників закладів освіти часто залишаються невідомими через відсутність своєчасної інформації. Поняття «впровадження» означає спеціально організовану систему вивчення результатів фундаментальних і прикладних досліджень, обґрунтування доцільності їх впровадження, розвиток на цій основі потреби у застосуванні наукових результатів на практиці.

Технологія впровадження на практиці досягнень науки має два етапи: вибір проблеми і організація роботи педагогічного колективу над проблемою.

Вибір проблеми передбачає виокремлення ідей, цілей, завдань, положень, висновків наукового дослідження. Це допомагає зосередити увагу на конкретному науково-методичному матеріалі, сконцентрувати на ньому всю творчу діяльність колективу: навчально-виховний процес, методичну та самостійну роботу педагогів.

Організація роботи педагогічного колективу школи над проблемою складається з трьох етапів: підготовчого, дослідницького, підсумкового.

На підготовчому етапі створюється творча група, до складу якої входять досвідчені учителі, що володіють творчими здібностями. Творча група обирає, формулює проблему, уточнює її аспекти, які одержали теоретичне обґрунтування, знайомиться з можливим досвідом її вирішення в інших навчальних закладах, регіонах країни. Далі творча група доводить до відома педагогів програму дослідницької роботи, допомагає кожному учителю з урахуванням його інтересів, рівня знань, труднощів обрати творче завдання.

Можливі різні варіанти організації роботи над проблемою: коли всі учасники вивчають ті самі питання на різних об'єктах (наприклад, творчі

завдання, які стосуються активізації пізнавальної діяльності учнів може вирішувати кожен педагог чи група педагогів зі своєї спеціальності); коли різні учителі або групи працюють над різними аспектами даної проблеми; коли вивчення найбільш складних і важких науково-педагогічних і практичних питань доручається членам творчої групи, решта учителів вивчає їх діяльність і на цій основі вносить корективи у свою роботу. У всіх випадках педагоги залучаються до дослідницької діяльності, яка вимагає цілеспрямованого вивчення досягнень науки, їх апробації у своїй практичній діяльності, пошуку кращих варіантів вирішення конкретних завдань.

На дослідницькому етапі учитель постійно звертається до теорії і передового досвіду, що дозволяє йому перебудовувати свою практику на дослідницькому рівні. У процесі дослідницької роботи апробуються прийоми і засоби тих чи інших методик, робляться узагальнення про їх ефективність, спеціально готуються уроки, виховні справи, інші педагогічні дії.

Узагальнені результати вивчення певного аспекту проблеми апробуються, уточнюються, після чого педагоги виступають з доповідями про свій досвід, власні творчі знахідки. Одержані результати впроваджуються у практику всіх учителів навчального закладу.

У процесі роботи над проблемою керівники навчальних закладів періодично проводять оперативні наради, на яких обговорюються досягнуті успіхи, розкриваються типові недоліки, організовується колективний обмін думками і виявляються ще не вирішені проблеми.

Підсумковий етап роботи над проблемою передбачає аналіз результатів і узагальнення накопиченого матеріалу. Головним висновком етапу є відповідь на те, як використання нових методів, прийомів, засобів вплинула на якість знань, умінь і навичок учнів, рівень їх розвитку і вихованості.

В умовах демократизації управління школою зростає самостійність кожного вчителя у виборі тих чи інших питань педагогічної діяльності, над якими він творчо працює. Водночас підвищується роль колективного пошуку.

У будь – якому випадку кожен педагог потребує певної координації цієї діяльності, певної морально-психологічної обстановки – інноваційного середовища, яке забезпечує введення інновацій в освітній процес навчального закладу.

Освітнянське сьогодення вимагає глобальних змін якості науково-методичного простору:

- процес професійного становлення, вдосконалення та розвитку суб'єктів освітньої діяльності;
- формування професійної готовності освітян до партнерської діяльності з представниками державних та приватних установ, що опікуються проблемами освітньої галузі, громадськістю щодо вирішення актуальних питань освіти та виховання молоді;
- досконало знати реальний стан фахового зростання педагогічних працівників в аспекті професійних потреб, утруднень, проблемних зон та перспективних підходів;
- сприймати методичну роботу з формування професійної компетентності учасників освітнього процесу в сукупності взаємопов'язаних та взаємодіючих компонентів.

Як цілісна система дій та заходів щодо підвищення та збагачення професійного потенціалу суб'єктів освітньої діяльності в межах округів науково-методична робота повинна бути інноваційно гнучкою та відповідною реформним процесам в освіті [1].

Вищезазначене дає підстави актуалізувати проблему модернізації науково-методичного супроводу безперервного професійного зростання суб'єктів відкритого інноваційного простору, пошуку та вибору ефективних форм і методів методичного співробітництва, навчання на засадах методичної системи.

Форми методичної роботи з педагогічними кадрами – це зовнішні прояви узгодженої кооперативної, групової, парної та індивідуальної діяльності

в освітньому процесі, що здійснюється згідно з визначеним порядком та режимом.

Процес організаційно-методичного моделювання інноваційної системи методичного супроводу функціонування освітнього простору повинен здійснюватись за умов оптимального дотримання співвідношення загальних, групових, індивідуальних, формальних та неформальних, обов'язкових та добровільних різновидів методичної роботи та самоосвіти, спрямованих на формування професійної компетентності освітян та працівників державно-громадських установ щодо продуктивної діяльності в межах освітніх територій.

Специфіка означеного аспекту діяльності методичної служби полягає в тому, що суб'єкт-суб'єктивні відносини учасників методичного окружного полілогу мають відбуватися за умов включення до нього не лише освітян – фахівців з проблем педагогіки, а й представників державно-громадських установ, що працюють на умовах партнерства. Означений факт потребує при розробці окружної моделі методичної роботи врахування різногалузевої фахової спрямованості учасників методичного процесу, різного ступеня наближення до освітніх проблем та неоднакових можливостей щодо її оптимального вирішення. Актуальною стає проблема педагогічного просвітництва громади округу і, зокрема, її активу, залученого до управління функціонуванням округу [2].

**Висновки.** У контексті експериментальних умов розвивального навчання є врахування і взаємоузгодження основних чинників розвитку (природжені та успадковані нахили, впливи довкілля, навчання і виховання), що стимулюють розвиток особистості кожного учня в напрямку досягнення ним високих меж самореалізації та самовдосконалення.

Головними цілями інноваційного розвитку України визначено: розвиток людини як особистості, збереження і захист її здоров'я та середовища проживання, створення умов для високопродуктивної творчої безпечної праці і сучасного побуту.

Розробка новітніх програм особистісного розвитку учня в Україні відповідає вимогам сучасного суспільства та інноваційного освітнього процесу і сприяє реалізації принципів вітакультурної парадигми, базується на створенні та реалізації високоефективної системи комплексного діагностико-корекційного забезпечення навчально-виховного процесу, що розкриває розвитковий потенціал змісту, форм, методів і технологій модульно-розвивальної освіти, а також забезпечує багатосферного, системного, гармонійного розвитку нахилів, здібностей та обдарувань кожного у контексті високих меж взаємореалізації і духовного самовдосконалення.

Інноваційні підходи до сучасних технологій навчальних закладів зумовлюють насиченість навчально-виховного процесу, переорієнтацію пріоритетів, забезпечують методичну та психологічну підготовку викладача до життя. Отже, інноваційні процеси є механізмом інтенсивного розвитку педагогічного процесу.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Андрюханова В.М. Сучасні підходи щодо вирішення проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності / В.М. Андрюханова // Управління школою. – 2004. – №34. – грудень. – С.7 – 10.
2. Красовицкий М. Ю. От педагогической науки к практике / М. Ю.Красовицкий, Т.И.Беседа, А.В. Сердюк. – К., 1990. – 188 с.
3. Рудницька І. Інноваційна діяльність як основа творчої самореалізації вчителя / І. Рудницька // Вища освіта України. – 2007. – № 4. – С.79 – 83.

**Anatation.** Byelchev P.V., Kusakin A.A, Oksa M.M. The role of pedagogical innovations in education . Scientific novelty of the study is that work the complete system of software and teaching tools , allowing Teaching staff on theoretical projection , worldview transformation levels of educational reality professionally to

innovate significantly increase Developing cultural and educational impact of training and education for personality. The main objectives of innovation development of Ukraine states: development as human beings, preservation and protection of health and environment, enabling highly secure creative work and modern life.

**Keywords:** innovative approaches , methodology, innovative technology, innovative methods , teacher education.